

Публіцистична діяльність Бориса Грінченка

(9.12. 1863 – 6.05. 1910)

(на сторінках львівських часописів : “Зоря”, “Правда”, “Учитель”, “Народ”,
“Літературно-науковий вістник”, “Дзвоніть”.)

(До 150-річчя від дня народження)

“...Патріотизм Грінченка, думка заспокоїти усі потреби української душі залишили слід на усіх його творах, белетристичних та наукових”

Зенон Кузеля.

Великий хист, незвичайна витривалість у роботі і велика любов до рідного краю – такі риси характеру були притаманні Борису Грінченку. Він дбав про освіту народу, тому що боявся, що український селянин втратить своє національне обличчя. В одній зі статей Борис Грінченко зазначив: “... І всі народності, що борються за своє національне існування, за право жити, як нація, як народність, можуть бути певні, що поки в їх житиме й зростатиме просвіта й культура, доти перед ними певний шлях до ясної коханої мети. І через те народня просвіта, просвіта має задля таких безправних народів є питанням першорядної ваги”. Письменник активно займався публіцистичною діяльністю. У галицьких часописах з’являлися не лише його вірші, оповідання, повісті, драми, а і наукові розвідки, публіцистичні нариси, есеї, гостро полемічні огляди.

Великий цикл наукової публіцистики Бориса Грінченка присвячено проблемам школи, українського вчителства, освітній справі загалом, окрім того він багато писав про життя і діяльність відомих українських письменників. Деякі його публіцистичні праці і сьогодні звучать актуально. Борис Грінченко присвятив свій талант письменника, публіциста, видавця, редактора рідному народові.

Дещо з публіцистики Бориса Грінченка

1. Було є і буде : [стаття] / Василь Чайченко [Грінченко Б.] // Зоря. – 1895. – Чис. 1. – С. 15–17 ; Чис. 2. – С. 35–36 ; Чис. 3. – С. 56–57.

Автор статті зазначає, що український народ має право жити своїм власним життям.

2. В справі полтавського съята [Котляревського] / Б. Грінченко // Літературно-науковий вістник. – 1903. – Т. XXIV, кн. 11. – С. 138. – (Хроніка : з літератури і науки).

Поінформовано про заборону читати на святі надіслані привітання українською мовою, які Борис Грінченко, нібито протестуючи, порвав. Він просить часописи спростувати неправдиву інформацію.

3. Видання коштом Івана Череватенка і премії його імени / Б. Грінченко // Літературно-науковий вістник. – 1901. – Т. XIII, кн. III – С. 193–200.

Іван Череватенко (1865–1893 рр.) – український громадський діяч, за кошти якого в 1894–1899 рр. було видано кілька десятків книг для народу.

4. Галицькі вірші : критична стаття / Василь Чайченко [Грінченко Б.] // Правда. – 1891. – Т. III, вип. VIII. – С. 103–111 ; Т. III, вип. IX. – С. 150–158 ; Т. IV, вип. X. – С. 200–206.
Зазначено, що чистота й народність мови – це ті критерії, яким мають відповідати поетичні твори.
5. Григорій Квітка : [письменник, літ. псевд. Грицько Основ'яненко] / В. Чайченко [Грінченко Б.] // Дзвонік : письмо ілюстроване для дітей и молодежи. – 1892. – Чис. 15–16. – С. 120–123 ; Чис. 17. – С. 131.
Подано біографію Григорія Квітки-Основ'яненка (1778–1843).
6. Де-жь наша робота? : [критична замітка] / Б. Вольховській [Грінченко Б.] // Зоря. – 1888. – Чис. 13–14. – С. 238–239.
Відзначено важливість просвітницької діяльності для українського народу, один зі шляхів якої – література. До того ж, необхідно плідно працювати в галузі видання книг для народу.
7. Джонъ Бровнь, першій борець за вызволь американських невольниківъ / В. Чайченко [Грінченко Б.] // Зоря. – 1884. – Чис. 20. – С. 177–179.
8. Додаток до замітки “Галицькі вірші” / В. Чайченко [Грінченко Б.] // Зоря. – 1891. – Чис. 24. – С. 476–477.
Подано відповідь на критику газети “Галицька Русь” щодо замітки Бориса Грінченко про галицькі вірші, де зазначено, що “Українська література та українська інтелігенція навіч нам зростає більше й більше, і вже недалеко той час коли і та, і та будуть стільки дужі, що вже ніяка людська сила не зітре нас зо сьвіту”.
9. Жан Масе́ : [педагог, ініціатор просвітнього руху у Франції] / В. Чайченко [Грінченко Б.] // Правда. – 1891. – Т. 1, вип. III. – С. 159–168 ; Т. II, вип. IV. – С. 212–218.
Про життя і діяльність Жана Масе́.
10. Забутый писатель : [про М. М. Макаровського] / Б. Вольховській [Грінченко Б.] // Зоря. – 1887. – Чис. 5. – С. 87–88.
Макаровський Михайло (1783–1846) – вчитель і поет, родом із Полтавщини.
11. Иванъ Котляревскій : [про життя і діяльність] / подає В. Чайченко [Грінченко Б.] // Дзвонік : письмо ілюстроване для дітей и молодежи. – 1891. – Чис. 16. – С. 132–134 ; Чис. 17. – С. 137–139 ; Чис. 18. – С. 145–147.
Іван Котляревський – визначний поет і драматург, що поклав початок нової української літератури.
12. Література й життя : [Листи з України російської] / М. Гримач [Грінченко Б.] // Зоря. – 1897. – Чис. 11. – С. 217–219 ; Чис. 13. – С. 255–259. – Оповідки і критичні замітки.
13. Малюнки простолюдних московських книгарів на українські сюжети : [огляд] / Василь Чайченко [Грінченко Б.] // Зоря. – 1891. – Чис. 14. – С. 276–277 ; Чис. 15. – С. 297–298.

Подано перелік та характеристику малюнків на українські сюжети за такими розділами: малюнки на історико-літературні теми; малюнки побутові; малюнки змісту гумористичного.

14. “Москалі” про “москалофіла” : [стаття] / Вільхівський [Грінченко Б.] // Літературно-науковий вістник. – 1902. – Т. XVII, кн. II. – Розділ : Уваги на сучасні теми. – С. 181–186.
15. Музей Василя Тарнавського : [музей української старовини у Києві] / Немірич [Грінченко Б.] // Літературно-науковий вістник. – 1900. – Т. X, [ч. II]. – С. 108–125.
Подано огляд колекції української старовини Василя Тарнавського.
16. Нагадування : [про вшанування пам’яті Трохима Зіньківського виданням його творів] / В. Чайченко [Грінченко Б.] // Зоря. – 1892. – Чис. 11. – С. 214–215. – Оповідки і критичні замітки.
Зіньківський Трохим (1861–1891) – письменник і публіцист, співробітник галицьких газет “Зоря” і “Правда”.
17. Наша байдужість : [замітка] / В. Чайченко [Грінченко Б.] // Зоря. – 1892. – Чис. 11. – С. 215. – Оповідки і критичні замітки.
Зазначено необхідність підтримувати видавництва, які друкують українські газети і журнали, та подано критику деяких українських письменників, котрі не передплачують і не цікавляться українськими періодичними виданнями.
18. Народний театр : [історія театру від Котляревського до наших часів] / Б. Грінченко // Літературно-науковий вістник. – 1900. – Т. XI, [ч. II]. – С. 23–46, 92–104, 162–175.
19. Народнопросвітні книжки за роки 1899–1901 : [огляд] / Вільхівський [Грінченко Б.] // Літературно-науковий вістник. – 1901. – Т. XVI, кн. XII. – С. 111–127.
Подано огляд книг, що вийшли друком у київських та одеських видавництвах.
20. Народня школа на Україні : [стаття] / Б. Вільхівський [Грінченко Б.] // Учитель. – 1892. – Чис. 13. – С. 197–204 ; Чис. 14–15. – С. 214–218.
21. Олександр Тищинський : [стаття] / Б. Грінченко // Зоря. – 1896. – Чис. 17. – С. 338–340.
Про життя і діяльність громадсько-політичного діяча і журналіста, співробітника “Основи”, “Чернігівського листка”, львівських видань “Зоря” і “Дзвінок” Олександра Тищинського (1835–1896).
22. Павлови Грабовському : над свіжими могилами / Б. Грінченко // Літературно-науковий вістник. – 1903. – Т. XXI, [ч. II]. – С. 128–129.
23. Періодичне видання для дітей : [розвідка] / Б. Вільхівський [Грінченко Б.] // Учитель. – 1892. – Чис. 20. – С. 314–316 ; Чис. 21. – С. 329–332 ; Чис. 22. – С. 345–350.
Зазначено важливість періодичних видань для дітей та подано критерії, яким вони повинні відповідати.

24. Поет жіночого горя : О. М. Кулішева [Ганна Барвінок] / Борис Грінченко // Літературно-науковий вістник. – 1900. – Т. XI, [ч. II]. – С. 185–202.
Подано біографію та характеристику творчості письменниці О. М. Куліш [Ганни Барвінок].
25. Популярні книжки : [огляд] / Василь Чайченко [Грінченко Б.] // Зоря. – 1891. – Чис. 1. – С. 15–17 ; Чис. 2. – С. 37–38 ; Чис. 3. – С. 53–55 ; Чис. 4. – С. 73 ; Чис. 6. – С. 115–116. – Оповідки і критичні замітки.
Йдеться про необхідність систематизувати і активізувати роботу в справі розповсюдження української книжки для народу.
26. Спроба : (з записів про минулі пригоди) : [нарис] / В. Чайченко [Грінченко Б.] // Правда. – 1892. – Т. XIII, вип. XL. – С. 321–332.
Зазначено, що “...не в хвилях кривавих, як кажуть революціонери, треба обмити наш край, щоб воскреснув до нового життя він, а в ясних погожих хвилях широкої української просвіти”.
27. Трохим Зіньківський : (посмертна споминка) / В. Чайченко [Грінченко Б.] // Зоря. – 1891. – Чис. 15. – С. 296–297.
Про письменника і публіциста Трохима Зіньківського (1861–1891), співробітника галицьких видань “Зоря” і “Правда”.
28. Українська книжка на селі : [стаття] / Б. Вільхівський [Грінченко Б.] // Зоря. – 1892. – Чис. 2. – С. 35–37 ; Чис. 3. – С. 53–56 ; Чис. 4. – С. 75–78 ; Чис. 6. – С. 112–116 ; Чис. 7. – С. 134–137 ; Чис. 8. – С. 155–157.
Зазначено необхідність заохочувати українських селян до читання творів українських письменників. Окрім того, ці твори мають бути написані так, щоб селяни їх розуміли і сприймали.
29. Хто-жь винень? : [критична замітка] / Б. Вільхівській [Грінченко Б.] // Зоря. – 1888. – Чис. 10. – С. 178–179.
Поінформовано про деякі зауваження щодо укладеного українського словника К. В. Шейковського “Опыт южно-русского словаря”.
30. Ювілей Ганни Барвінок : (О. М. Кулішевої) / Б. Грінченко // Літературно-науковий вістник. – 1901. – Т. XIV, [ч. II]. – С. 167–173.
Про вшанування 40-літньої літературної праці письменниці Ганни Барвінок (Олександри Куліш).

Упоряд. К. Костишина.